

1. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΣΑΚΩΝΑΣ

Μέσο: ΑΥΓΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 04/12/2022 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 04/12/2022

Σελίδα: 1



Παναγιώτης Τσάκωνας
καθηγητής Διεθνών Σχέσεων
στο Πανεπιστήμιο Αθηνών
**Μόνο με πρωτοβουλίες
επιτυγχάνεται
αποτελεσματικότερη
εξισορρόπηση**



Γνώμες



Μόνο με πρωτοβουλίες επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερη εξισορρόπηση

Η ευρωπαϊκή πρόταση Πολυμερούς Διάσκεψης για την Ανατολική Μεσόγειο με βασικό στόχο την οριοθέτηση των ΑΟΖ των παράκτιων κρατών επιβάλλεται να ενταχθεί άμεσα στην «εργαλειοθήκη» της ελληνικής -και κυπριακής- στρατηγικής εξισορρόπησης της Τουρκίας



Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΣΑΚΩΝΑΣ*

Η στρατηγική που με συνέπεια ακολουθεί η Τουρκία έναντι της χώρας μας κατά την τελευταία τετραετία θα μπορούσε να αξιολογηθεί ως μια προσπάθεια δημιουργίας και διατήρησης παράλληλων «εστών ελεγχόμενης έντασης». Οι εστίες αυτές δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του ευρύτερου αναθεωρητικού αφηγήματος της «Γαλάζιας Πατρίδας» και με συγκεκριμένο τρόπο ήδη από τα τέλη του 2019, με την υπογραφή του τουρκολβικού μνημονίου, και διατηρήθηκαν με την «εργαλειοποίηση» μεταναστών και προσφύγων στον Έβρο: την παράνομη διενέργεια σεισμικών ερευνών σε μη οριοθετημένη περιοχή υφαλοκρηπίδας και Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης την οποία διεκδικεί η Ελλάδα στην Ανατολική Μεσόγειο* την αμφισβήτηση όχι μόνο των κυριαρχικών δικαιωμάτων αλλά και της κυριαρχίας της Ελλάδας επί συγκεκριμένων νησιών και νησιδών στο Αιγαίο* και πιο πρόσφατα με την ανάπτυξη ενός αφηγήματος που εμφανίζει την Τουρκία ως αμυνόμενη απέναντι στην παράνομη και επιθετική συμπεριφορά της Ελλάδας, η οποία εξοιλιζει συγκεκριμένα νησιά απειλώντας την Τουρκία, ενώ παράλληλα καταπιέζει συστηματικά τη μουσουλμανική μειονότητα στη Θράκη. Διατηρώντας όλα αυτά τα μέτωπα ελεγχόμενης έντασης ανοικτά, ο Πρόεδρος Ερντογάν επιλέγει ποιο συγκεκριμένα θα αναδείξει και θα προβάλλει μέσω της υιοθέτησης όλο και υψηλότερων τόνων και ακραίας ρητορικής.

Η ελληνική στρατηγική απάντηση απέναντι στη στρατηγική πολυμέτωσης πίεσης και «ελεγχόμενης έντασης» που ακολουθεί η Τουρκία συνδέεται βεβαίως με την ενίσχυση της αποτρεπτικής της ισχύος -κυρίως μέσω της ενίσχυσης των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων- όσο και με την σύμπυξη στρατηγικών

συμμαχιών με ισχυρές παγκόσμιες και ευρωπαϊκές δυνάμεις (ΗΠΑ, Γαλλία), με «κράτη-κλειδιά» της Ανατολικής Μεσογείου (Ισραήλ, Αίγυπτος) καθώς και με φιλοδυτικά κράτη του αραβικού κόσμου (Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και Σαουδική Αραβία). Με δεδομένο το περίσσευμα «εύφλεκτης ύλης» που με κύρια ευθύνη της Τουρκίας έχει συσσωρευτεί στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, ο άμεσος στόχος της ελληνικής στρατηγικής εξισορρόπησης της Τουρκίας είναι σήμερα η αποτροπή ενός θερμού επεισοδίου που μπορεί να προκληθεί από παρεξήγηση, λάθος ή ατύχημα και ενέχει τον κίνδυνο πολέμου, καθώς και η αποφυγή δημιουργίας νέων τετελεσμένων από την τουρκική πλευρά.

Θα πρέπει όμως η στόχευση της εξισορροπητικής μας προσπάθειας να εξαντλείται στην αποτροπή ενός θερμού επεισοδίου ή/και στην αποφυγή της δημιουργίας νέων τετελεσμένων από την Τουρκία στην Ανατολική Μεσόγειο; Είναι οι δύο αυτοί -αυτονόητοι- στόχοι το καλύτερο στο οποίο μπορούμε να προσβλέψουμε και για την επίτευξη του οποίου θα πρέπει να εργαζόμαστε, δεδομένων μάλιστα των εκλογικών αναμετρήσεων που πρόκειται να πραγματοποιηθούν διαδοχικά στην Κύπρο, την Ελλάδα και την Τουρκία μέσα στους επόμενους έξι μήνες; Μήπως η υφιστάμενη ελληνική στρατηγική εξισορρόπησης μιας -αναμφίβολα αναβαθμισμένης λόγω του πολέμου στην Ουκρανία- Τουρκίας θα μπορούσε να καταστεί αποτελεσματικότερη αν εμπλουτιστεί με διεθνείς πρωτοβουλίες που θα υποκρέωναν την Τουρκία να μετρά το κόστος από τη συνέχιση της υφιστάμενης επιθετικής συμπεριφοράς της απέναντι στην Ελλάδα και την Κύπρο, ενώ παράλληλα θα υποδείκνυαν το όφελος από ενδεχόμενη αλλαγή της συμπεριφοράς της;

Η πρόταση του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τον Οκτώβριο 2020 για την πραγματοποίηση Πολυμερούς Διάσκεψης για την Ανατολική Μεσόγειο με βασικό στόχο την αντιμετώπιση του σημαντικότερου λόγου αναπαράθεσης στην περιοχή,

δηλαδή την οριοθέτηση των Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών των παράκτιων κρατών (καθώς και τη διακρίση των προβλημάτων ενεργειακής ασφάλειας και παράνομης μετανάστευσης), επιβάλλεται να ενταχθεί άμεσα στην «εργαλειοθήκη» της ελληνικής -και κυπριακής- στρατηγικής εξισορρόπησης της Τουρκίας.

Δυστυχώς, αντί η ελληνική πλευρά να αντιμετωπίσει τη συγκεκριμένη πρόταση -προερχόμενη από έναν διεθνή οργανισμό που αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS)- ως ευκαιρία περιορισμού της συμπεριφοράς της Τουρκίας μέσω της δημιουργίας ενός σχήματος πολυμερούς συνεργασίας που θέτει κανόνες στα συμμετέχοντα κράτη και το οποίο θα διαθέτει ισχυρή διεθνή νομιμοποίηση, την αντιμετώπισε με σκεπτικισμό και φοβία. Σ' αυτό συνέτεινε βεβαίως και η αρχική τοποθέτηση του Τούρκου Προέδρου υπέρ της Διάσκεψης, που ενίσχυσε τη σπρεβλή ελληνική αντίληψη που υποστηρίζει πως «για να το θέλει η Τουρκία, δεν μπορεί να είναι καλό για την Ελλάδα».

Είναι προς το συμφέρον της Ελλάδας οι μέχρι τώρα διμερείς συμφωνίες οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών με την Ιταλία, την Αλβανία και την Αίγυπτο καθώς και η επιχειρούμενη προσπάθεια οριοθέτησης ΑΟΖ με τη Λιβύη να ενταχθούν στο προταθέν από την Ε.Ε. πολυμερές πλαίσιο της Διάσκεψης για την Ανατολική Μεσόγειο. Η ανάληψη πρωτοβουλίας από την Ελλάδα για την αναζωογόνηση της συγκεκριμένης ευρωπαϊκής πρότασης και τη συνδιαμόρφωση της ατζέντας της Διάσκεψης μπορεί -ακόμα κι αν δεν ευοδωθεί πλήρως- να λειτουργήσει ως «δίκτυο ασφαλείας» για την Ελλάδα και την Κύπρο όσον αφορά τον περιορισμό της συμπεριφοράς της Τουρκίας κατά τους επόμενους έξι «δύσκολους» μήνες των σχεδόν παράλληλων εκλογικών αναμετρήσεων στις τρεις χώρες.

* Ο Παναγιώτης Τσακώνας είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και επικεφαλής του Προγράμματος Ασφάλειας και Εξωτερικής Πολιτικής στο ΕΛΙΑΜΕΤ